

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om avbrytande av havandeskap och av steriliseringslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att vissa bestämmelser i lagen om avbrytande av havandeskap och steriliseringslagen ändras för att motsvara principerna och kraven i internationella fördrag samt i grundlagen och i lagen om patientens ställning och rättigheter.

I lagen om avbrytande av havandeskap upphävs en bestämmelse som i princip gör det möjligt att i vissa fall i samband med en abort sterilisera en kvinna utan samtycke av kvinnan eller hennes lagliga företrädare.

Bestämmelserna om hörande i lagen om avbrytande av havandeskap och i sterilise-

ringslagen ändras för att motsvara bestämmelserna i lagen om patientens ställning och rättigheter.

De bestämmelser i lagen om avbrytande av havandeskap och i steriliseringslagen som innehåller ett bemyndigande att meddela närmare bestämmelser fås genom propositionen att motsvara kraven i grundlagen. I lagarna görs dessutom vissa ändringar av teknisk natur.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning

Lagen och förordningen om avbrytande av havandeskap

I 1 § lagen om avbrytande av havandeskap (239/1970) anges på vilka grunder ett havandeskap kan avbrytas. Enligt bestämmelserna krävs en begäran av kvinnan. Med avvikelse från kravet på kvinnans begäran kan ett havandeskap enligt lagens 2 § avbrytas med samtycke av förmyndaren eller en särskilt tillförordnad god man, om kvinnan på grund av sinnessjukdom, psykisk efterblivenhet eller rubbad själsverksamhet är oförmögen att framställa en giltig anhållan om detta och om

vägande skäl talar för åtgärden.

I de fall då havandeskapet avbryts på den i 1 § 5 punkten nämnda grunden att det är skäl att anta att barnet till följd av kvinnans psykiska efterblivenhet skulle vara psykiskt efterblivet, skall enligt 3 § 2 mom. kvinnan också steriliseras i samband med aborten, om inte vägande skäl talar emot detta.

Enligt lagens 6 § får havandeskap avbrytas antingen på grundval av tillståndsbeslut av två läkare, på grundval av beslut av den läkare som utför ingreppet eller med tillstånd av rättsskyddscentralen för hälsovården, beroende på orsakerna till aborten. När tillstånd söks hos rättsskyddscentralen för hälsovården skall ansökan och det anknytande läkarutlåtandet enligt 3 § 3 mom. förordningen om avbrytande av havandeskap (359/1970) skri-

vas på fastställda blanketter. Enligt 6 § 1 mom. i förordningen skall också ett i 6 § 1 mom. lagen om avbrytande av havandeskap avsett tillståndsbeslut av två läkare och beslut av ingreppsläkaren avfattas på blanketter. Enligt förordningens 11 § fastställs formulären för blanketterna av social- och hälsovårdsministeriet. De gällande formulären har fastställts genom social- och hälsovårdsministeriets föreskrift av den 1 december 1997 (Social- och hälsovårdsministeriets föreskriftssamling 1997:48).

Enligt 7 § 1 mom. lagen om avbrytande av havandeskap skall, då skäl därtill anses föreligga, innan beslut om avbrytande av havandeskap fattas det väntade barnets far, kvinnans förmyndare och, om kvinnan är intagen på allmän anstalt, anstaltens läkare eller föreståndare ges tillfälle att framföra sin uppfattning i saken.

Enligt 8 § förordningen om avbrytande av havandeskap skall social- och hälsovårdsministeriet för läkare med behörighet att avge utlåtanden och för ingreppsläkare meddela anvisningar och föreskrifter om tillämpningen av de bestämmelser i lagen om avbrytande av havandeskap och i den nämnda förordningen som eventuellt föranleder tolkningssvårigheter. Särskilt skall rättsskyddscentralen för hälsovården se till att dessa läkare iakttar enhetlig praxis vid tolkningen av grunderna för abort. Sedan medicinalstyrelsens föreskrifter om behandling av abortärenden upphävdes gäller likväl inte de allmänna normer som avses i de ovan nämnda bestämmelserna.

Steriliseringslagen och steriliseringsförordningen

Om grunderna för sterilisering bestäms i 1 § steriliseringslagen (283/1970). Enligt bestämmelserna krävs för åtgärden en begäran av den som saken gäller. Om någon på grund av sjukdom varaktigt saknar förmåga att förstå steriliseringens innebörd, kan sterilisering enligt lagens 2 § 1 mom. på ansökan av personens förmyndare, vårdnadshavare eller god man likväl utföras med stöd av lagens 1 § 3, 5 eller 6 punkt, om vägande skäl talar för åtgärden.

Enligt lagens 4 § kan sterilisering beroende

på orsakerna till den ske antingen på grundval av beslut av den läkare som utför ingreppet, på grundval av beslut av två läkare eller med tillstånd av rättsskyddscentralen för hälsovården. När tillstånd söks hos rättsskyddscentralen för hälsovården skall ansökan och det anknytande läkarutlåtandet enligt 2 § 1 mom. och 2 mom. 4 punkten steriliseringsförordningen (427/1985) skrivas på fastställda blanketter. Också beslut enligt 4 § 1 mom. steriliseringslagen av ingreppsläkaren eller av två läkare skall med stöd av förordningens 6 § avfattas på blanketter. Enligt förordningens 9 § 2 mom. fastställs formulären för blanketterna av social- och hälsovårdsministeriet. De gällande formulären har fastställts genom social- och hälsovårdsministeriets ovan nämnda föreskrift 1997:48.

Enligt 7 § steriliseringslagen skall innan beslut om sterilisering fattas såvitt möjligt förmyndaren och, om den som saken gäller är intagen på allmän anstalt, dess föreståndare ges tillfälle att framföra sin uppfattning i saken.

Enligt 9 § steriliseringsförordningen meddelar social- och hälsovårdsministeriet närmare anvisningar om tillämpningen av förordningen i fråga och om behandlingen av steriliseringsärenden. Sedan medicinalstyrelsens normer för behandling av steriliseringsärenden upphävdes gäller likväl inga allmänna normer i frågan.

Grundlagen

I 1 § 2 mom. grundlagen sägs bl.a. att konstitutionen skall trygga människovärdets okränkbarhet och den enskilda människans frihet och rättigheter samt främja rättvisa i samhället. Enligt 7 § 1 mom. har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet.

Med stöd av 80 § 1 mom. kan ett ministerium utfärda rättsnormer i form av förordningar, om grundlagen eller någon annan lag innehåller ett bemyndigande som gäller detta.

Lagen om patientens ställning och rättigheter

En av de viktigaste principerna i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) är principen om patientens själv-

bestämmanderätt. Enligt 6 § 1 mom. skall vården och behandlingen ges i samförstånd med patienten. I de fall då en patient som har uppnått myndighetsåldern på grund av mental störning eller psykisk utvecklingsstörning eller av någon annan orsak inte kan fatta beslut om vården eller behandlingen, skall hans lagliga företrädare, en nära anhörig eller någon annan närstående person enligt 2 mom. höras före ett viktigt vårdbeslut i avsikt att utreda hurdan vård som bäst motsvarar patientens vilja. Härvid skall enligt 3 mom. patientens lagliga företrädare eller en nära anhörig eller någon annan närstående person samtycka till vården. Om den lagliga företrädarens, en nära anhörigs eller någon annan närstående persons åsikter om vården eller behandlingen går i sär, skall patienten vårdas eller behandlas på ett sätt som kan anses vara förenligt med hans bästa.

Vården av en minderårig patient skall enligt 7 § 1 mom. ske i samförstånd med patienten, om han med beaktande av ålder eller utveckling kan fatta beslut om vården. Om han däremot inte kan fatta beslut om vården, skall han enligt 2 mom. i samma paragraf vårdas i samråd med sin vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

1.1. Internationella fördrag

Rätten till personlig frihet anges som en av de viktigaste rättigheterna i många internationella människorättskonventioner, bl.a. i artikel 9 i Förenta Nationernas konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 8/1976) och i artikel 5 i Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, dvs. den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (FördrS 19/1990).

Europarådets ministerkommitté antog hösten 1996 en konvention som gäller mänskliga rättigheter och biomedicin. Finland undertecknade konventionen den 7 april 1997, och genomförandet av den bereds som bäst. Konventionen syftar till att ge alla människor skydd för sitt mänskliga och individuella värde och till att garantera alla personlig integritet (personlig värdighet) utan diskriminering samt respekt för andra rättigheter och grundläggande friheter vid biologiska och

medicinska tillämpningar. Enligt artikel 5 i konventionen får ett ingrepp inom hälso- och sjukvårdens område endast företas efter det att den berörda personen har gett fritt och informerat samtycke därtill. I de fall då en person på grund av underårighet, psykiskt handikapp, sjukdom eller liknande orsak saknar förmåga att ge sitt samtycke, får ingreppet enligt artiklarna 6.2 och 6.3 i konventionen endast företas med bemyndigande av hans eller hennes ställföreträdare eller av en myndighet, person eller instans som lagen föreskriver.

1.2. Bedömning av nuläget

Lagstiftningen om avbrytande av havandeskap och om sterilisering motsvarar inte till alla delar de ovan nämnda principerna och kraven i de internationella konventionerna, i grundlagen och i lagen om patientens ställning och rättigheter. Den bestämmelse som klarast strider mot dessa principer och krav är 3 § 2 mom. lagen om avbrytande av havandeskap. Enligt detta lagrum krävs för en sterilisering inget samtycke av kvinnan eller hennes lagliga företrädare. Inte heller bestämmelserna om hörande innan beslut fattas om abort eller sterilisering motsvarar till alla delar de principer som framgår av de ovan nämnda konventionerna och lagarna. Dessutom behöver bestämmelser som för närvarande ingår i förordningar och som innehåller bemyndiganden att utfärda rättsnormer på lägre nivå överförs till lagnivå.

2. Föreslagna ändringar

*I 2 § lagen om avbrytande av havandeskap föreslås på motsvarande sätt som i 2 § steriliseringslagen att i de fall då en kvinna av orsaker som nämns i paragrafen är oförmögen att själv framställa en begäran om avbrytande av havandeskap, kan åtgärden utföras på ansökan av hennes lagliga företrädare och inte bara med företrädarens samtycke, som i den nuvarande bestämmelsen. För närvarande framgår villkoret för ansökan om avbrytande av havandeskap bara av bestämmelser på förordningsnivå, dvs. i 1 § förordningen om avbrytande av havandeskap. I stället för be-
uppen förmyndare och god man, som in-*

gick i den upphävda lagen angående förmyndarskap (34/1898), föreslås begreppet laglig företrädare bli använt både i den nämnda bestämmelsen och i 2 § 1 mom. steriliseringslagen, med beaktande av att behörigheten för intressebevakare som avses i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) varierar beroende på grunden för intressebevakningen och innehållet i intressebevakarförordnandet. En intressebevakare som med stöd av lagen om förmyndarverksamhet bara har förordnats att sköta en persons ekonomiska angelägenheter har t.ex. inte rätt att företräda sin huvudman i ett abort- eller steriliseringsärende, utan han eller hon måste ha ett särskilt förordnande att vara intressebevakare också i sådana ärenden.

Bestämmelsen i 3 § 2 mom. *lagen om avbrytande av havandeskap* gör det i de fall som avses i bestämmelsen i princip möjligt att i samband med att havandeskapet avbryts sterilisera en utvecklingsstörd kvinna utan att kvinnans eller hennes lagliga företrädares samtycke krävs för steriliseringen. Lagrummet föreslås bli upphävt, eftersom det strider mot den konvention som gäller mänskliga rättigheter och biomedicin och mot lagen om patientens ställning och rättigheter. Efter detta förutsätts för en sterilisering precis som i övriga fall alltid en ansökan av kvinnan eller, om hon varaktigt saknar förmåga att förstå steriliseringens innebörd, av hennes lagliga företrädare. I praktiken har bestämmelsen inte tillämpats sedan 1973.

Enligt 7 § 1 mom. *lagen om avbrytande av havandeskap* skall innan beslut om avbrytande av havandeskap fattas det väntade barnets far, kvinnans förmyndare och, om kvinnan är intagen på allmän anstalt, anstaltens läkare eller föreståndare ges tillfälle att framföra sin uppfattning i saken, om det anses föreligga skäl därtill. På motsvarande sätt förutsätts i 7 § *steriliseringslagen* att förmyndaren och, om den som saken gäller är intagen på allmän anstalt, anstaltens föreståndare såvitt möjligt skall ges tillfälle att framföra sin uppfattning om steriliseringen innan beslut fattas i frågan. Bestämmelserna om hörande av en läkare vid eller föreståndare för en allmän anstalt som nämns i bestämmelserna strider mot bestämmelserna om patientens självbestämmanderätt och om vård och behandling

av handikappade och minderåriga patienter i lagen om patientens ställning och rättigheter och föreslås därför bli slopade. Bestämmelserna om hörande står i strid med de ovan nämnda bestämmelserna i lagen om patientens ställning och rättigheter också till den del de gör det möjligt att höra patientens intressebevakare i fall då personen själv förmår besluta om vården eller behandlingen. Av denna orsak föreslås också dessa bestämmelser bli upphävda. Härefter bestäms om hörandet av en patients lagliga företrädare enligt lagen om patientens ställning och rättigheter. Behovet av att särskilt höra den lagliga företrädaren kan i praktiken bedömas som litet, för i de fall då en person inte själv kan besluta om vården eller behandlingen blir ett abort- eller steriliseringsärende enligt 2 § lagen om avbrytande av havandeskap och 2 § steriliseringslagen anhängigt just på ansökan av den lagliga företrädaren.

Enligt 15 § *lagen om avbrytande av havandeskap* och 13 § *steriliseringslagen* utfärdas närmare föreskrifter om tillämpningen av dessa lagar genom förordning. Eftersom det för utfärdandet av rättsnormer krävs ett bemyndigande i lag, föreslås att de ovan nämnda paragraferna utökas med bestämmelser om att formulären för de blanketter som används i abort- och steriliseringsärenden fastställs genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Bestämmelserna skrivs in i paragrafernas 2 mom. Närmare bestämmelser om de situationer då blanketterna skall användas ingår vidare i förordningen om avbrytande av havandeskap och i steriliseringsförordningen.

I 15 § 2 mom. *lagen om avbrytande av havandeskap* föreslås dessutom ingå bestämmelser enligt vilka det genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet vid behov kan meddelas närmare bestämmelser om behandlingen av abortärenden och enligt vilka rättsskyddscentralen för hälsovården skall se till att läkare med behörighet att avge utlåtanden och ingreppsläkare iakttar enhetlig praxis vid tolkningen av grunderna för abort. I sak motsvarar bestämmelserna 8 § i den nuvarande förordningen om avbrytande av havandeskap. På motsvarande sätt föreslås i 13 § 2 mom. *steriliseringslagen* bestämmelser enligt vilka det genom förordning av so-

cial- och hälsovårdsministeriet kan meddelas närmare bestämmelser om behandlingen av steriliseringsärenden.

Samtidigt görs till följd av 80 § grundlagen tekniska ändringar i de bemyndiganden att utfärda förordning som ingår i 15 § lagen om avbrytande av havandeskap och 13 § steriliseringslagen.

3. Propositionens verkningar

De föreslagna ändringarna har inga nämnvärda ekonomiska verkningar. Genom ändringarna stärks iakttagandet av principerna om patientens självbestämmanderätt och om förtroendefulla vårdförhållanden i abort- och steriliseringsärenden samt ställningen för dem som är oförmögna att själva besluta om vården eller behandlingen.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Propositionen har varit på remiss hos justitieministeriet, rättsskyddscentralen för hälsovården, forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården, Finlands Kommunförbund, Finlands Läkarförbund och Finlands Patientförbund. Synpunkterna i utlåtandena har beaktats vid den fortsatta beredningen av propositionen.

5. Samband med internationella fördrag

I propositionen har beaktats bestämmelserna i Europarådets konvention som gäller mänskliga rättigheter och biomedicin, i synnerhet de bestämmelser som gäller en persons samtycke till ingrepp i hans eller hennes integritet samt bestämmelser om skydd av

personer som inte kan ge sitt samtycke till sådana ingrepp.

6. Närmare bestämmelser

Avsikten är att i förordningen om avbrytande av havandeskap och steriliseringsförordningen upphäva de bestämmelser med normgivningsbemyndiganden som enligt propositionen skall tas med i motsvarande lagar. I 2 § förordningen om avbrytande av havandeskap upphävs dessutom bestämmelsen om rätten för en föreståndare för en allmän anstalt att ansöka om att havandeskapet avbryts i de fall då kvinnan inte kan framställa en giltig begäran om detta. Likaså upphävs i 2 § 2 mom. steriliseringsförordningen hänvisningen till de utlåtanden som avses i 7 § steriliseringslagen, eftersom denna paragraf i lagen upphävs.

7. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

8. Lagstiftningsordning

De förslag till bestämmelser som ingår i propositionen motsvarar rättigheterna enligt grundlagen, bl.a. rätten till personlig frihet och integritet. De bestämmelser som innehåller ett bemyndigande att meddela närmare bestämmelser fås genom denna proposition att motsvara kraven i grundlagen. Regeringen anser därför att lagarna i propositionen kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om avbrytande av havandeskap

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 24 mars 1970 om avbrytande av havandeskap (239/1970) 3 § 2 mom.
samt

ändras 2 §, 7 § 1 mom. och 15 § som följer:

2 §

Är en kvinna på grund av sinnessjukdom, psykisk efterblivenhet eller rubbad själsverksamhet oförmögen att framställa en giltig begäran om avbrytande av havandeskap, kan åtgärden utföras på ansökan av hennes lagliga företrädare, om vägande skäl talar för åtgärden.

7 §

Innan beslut om avbrytande av havandeskap fattas skall, om det anses föreligga skäl därtill, det väntade barnets far ges tillfälle att framföra sin uppfattning i saken.

15 §

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

Formulären för de blanketter som används i abortärenden fastställs genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan dessutom vid behov meddelas närmare bestämmelser om behandlingen av abortärenden. Rättsskyddscentralen för hälsovården skall se till att läkare med behörighet att avge utlåtanden och ingreppsläkare iakttar enhetlig praxis vid tolkningen av grunderna för abort.

Denna lag träder i kraft den

20 .

2.

Lag

om ändring av steriliseringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i steriliseringslagen av den 24 april 1970 (283/1970) 7 § samt
ändras 2 § 1 mom. och 13 §,
 av dessa lagrum 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 125/1985, som följer:

2 §

Saknar någon på grund av sjukdom varaktigt förmåga att förstå steriliseringens innebörd, kan sterilisering på ansökan av denna persons lagliga företrädare utföras med stöd av 1 § 3, 5 eller 6 punkten, om vägande skäl talar för åtgärden.

av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

Formulären för de blanketter som används i steriliseringsärenden fastställs genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan dessutom vid behov meddelas närmare bestämmelser om behandlingen av steriliseringsärenden.

13 §

Närmare bestämmelser om verkställigheten

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors den 15 december 2000

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

1.

Lag**om ändring av lagen om avbrytande av havandeskap**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 24 mars 1970 om avbrytande av havandeskap (239/1970) 3 § 2 mom.
samt

ändras 2 §, 7 § 1 mom. och 15 § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Är kvinna på grund av sinnessjukdom, psykisk efterblivenhet eller rubbad själsverksamhet oförmögen att framställa giltig anhållan om avbrytande av havandeskap, må åtgärden, om vägande skäl talar härför, utföras med samtycke av förmyndare eller särskilt tillförordnad god man.

Föreslagen lydelse

2 §

Är en kvinna på grund av sinnessjukdom, psykisk efterblivenhet eller rubbad själsverksamhet oförmögen att framställa en giltig begäran om avbrytande av havandeskap, kan åtgärden utföras på ansökan av hennes lagliga företrädare, om vägande skäl talar för åtgärden.

3 §

Då havandeskap avbrytes på den i 1 § 5 punkten nämnda grunden att det är skäl att antaga, att barnet till följd av kvinnans psykiska efterblivenhet skulle vara psykiskt efterblivet, skall jämväl sterilisering företagas i samband med avbrytandet, såframt ej vägande skäl talar däremot.

(2 mom. upphävs)

7 §

Innan beslut om avbrytande av havandeskap fattas skall, då skäl därtill anses föreligga, det väntade barnets fader, kvinnans förmyndare och, om kvinnan är intagen på allmän anstalt, anstaltens läkare eller föreståndare beredas tillfälle att framföra sin uppfattning i saken.

7 §

Innan beslut om avbrytande av havandeskap fattas skall, om det anses föreligga skäl därtill, det väntade barnets far ges tillfälle att framföra sin uppfattning i saken.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

Närmare föreskrifter om tillämpningen av denna lag utfärdas genom förordning.

15 §

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

Formulären för de blanketter som används i abortärenden fastställs genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan dessutom vid behov meddelas närmare bestämmelser om behandlingen av abortärenden. Rättsskyddscentralen för hälsovården skall se till att läkare med behörighet att avge utlåtanden och ingreppsläkare iakttar enhetlig praxis vid tolkningen av grunderna för abort.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av steriliseringslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i steriliseringslagen av den 24 april 1970 (283/1970) 7 § samt
ändras 2 § 1 mom. och 13 §,
av dessa lagrum 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 125/1985, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Saknar någon på grund av sjukdom varaktigt förmåga att förstå steriliseringens innebörd, kan sterilisering på ansökan av förmyndare, vårdnadshavare eller god man utföras med stöd av 1 § 3, 5 eller 6 punkten, om vägande skäl talar för åtgärden.

7 §

Innan beslut om sterilisering fattas skall såvitt möjligt förmyndaren och, om vederbörande är intagen på allmän anstalt, dess föreståndare beredas tillfälle att framföra sin uppfattning i saken.

13 §

Närmare föreskrifter som tillämpningen av denna lag utfärdas genom förordning.

Föreslagen lydelse

2 §

Saknar någon på grund av sjukdom varaktigt förmåga att förstå steriliseringens innebörd, kan sterilisering på ansökan av *denna persons lagliga företrädare* utföras med stöd av 1 § 3, 5 eller 6 punkten, om vägande skäl talar för åtgärden.

7 §

(upphävs)

13 §

Närmare *bestämmelser om verkställigheten* av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

Formulären för de blanketter som används i steriliseringsärenden fastställs genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan dessutom vid behov meddelas närmare bestämmelser om behandlingen av steriliseringsärenden.

Denna lag träder i kraft den 20 .